

Středočeská přehlídka venkovských divadelních souborů 1987

První polovina dubna letošního roku byla v kalendáři amatérského divadelního dění ve Středočeském kraji vyhrazena souborům, pracujícím v místech, která jsou označována jako venkovská sídla. Ve dnech 2.-5. a 9.-12. dubna se v Libici nad Cidlinou a ve Žlebech uskutečnila Krajská soutěžní přehlídka venkovských divadelních souborů. Její XIX. ročník se otevřel pro soubory z míst s počtem obyvatel do deseti tisíc, s výjimkou tzv. krajsky sledovaných souborů z obcí, které mají statut města. Toto rozevření náruče přehlídky se ukázalo jako prospěšné, a to až už pro zapojení přehlídkového nováčka do divadelního dění či v přínosu pro dramaturgickou skladbu přehlídky.

V Libici n.C. a ve Žlebech poměřovalo letos své výsledky práce osm divadelních souborů, devátý vystoupil jako host v závěru přehlídky. Pravidelný účastník, soubor Vydra ZV ROH n.p. Vitana Byšice přivezl do Libice své nastudování hry A. Casony Stromy umírají vstoje v režii Stanislava Roba. Mnohonásobný reprezentant Středočeského kraje na národní přehlídce, soubor JZD SKP Bystřice u Benešova se soutěže účastnil s hrou Než opadne voda, kterou na motivy hry A. M. Swinburne napsal člen souboru Ludvík Němec st. Debutujícím režisérem byl autorův syn Pavel Němec. Svůj inscenační výsledek poprvé na přehlídce poměřoval Soubor divadelních ochotníků KD J. Suka ze Sedlčan. V režii Jiřího Kolského uvedl hru Josefa Boučka Hec pastýřů. K. Kolíkaleté přestávce vystoupil na půdě krajské přehlídky soubor Klicopera SKZ v Sedské ve hře Vlastimila Venclíka Dušičky aneb Setkání v sádře. Režii měl Adolf Řehák.

Druhá část přehlídky ve Žlebech byla zahájena nesoutěžním představením hry Vlastimila Venclíka Šťastná rodina v provedení domácího souboru Tyl v režii Zdeňka Kovaříka a Františka Stýbla. Ve hře určené dětskému publiku vystoupil soubor Vojan SKZ z Libice

n.C. Uvedl v režii Václava Berana hru Jiřího Tibitanzla Pohádky z Krakonošovy zahrádky. S jedním z prvních uvedení novinky Jiřího Hubače na amatérských jevištích se představil soubor Klubového zařízení MNV z Dolních Kralovic. V režii Gustava Bečváře uvedl hru Generálka. Posledním soutěžním představením byla insecence hry Josepha Kesel ringa Jezinky bezinky v provedení souboru ZE ROH Skláren Kavalier ze Sázevy v režii Františka Církvy. Program přehlídky uzavřel hostující soubor Tyl SNP ROH BLAZ z Mnichova Hradiště s Gogolovým Revizorem v režii Pavla Štěpána.

Bohatý program přehlídky byl využit i k vzdělávacím cílům. A to nejen v obvyklých rozborových seminářích k jednotlivým soutěžním představením, ale také pro jedno ze soustředění kursu SKKS, který je určen metodikům divadelních oborů, jimž je svěřena péče o rozvoj amatérského divadla ve Středočeském kraji.

Letošní ročník opět potvrdil úzký vztah venkovských souborů k české dramatice. Z devíti uvedených titulů bylo pět her z české provenience, k nim nutno přiřadit i autorský počín L.Němce st., byť byl motivován hrou polského autora. Převaha české dramatiky na přehlídkách venkovských souborů je již pravidlem. Mimořádností je to, že se neobjevila žádná hra z odkazu české klasiky, že všechny tituly jsou hry současných autorů. Ty, doplněny dvěmi hrami, které lze stále řadit k současné španělské a americké dramatice, učinily z letošní přehlídky venkovských divadelních souborů i přehlídku současné dramatiky. Tato skutečnost je poněkud v rozporu se zjištěními mnohých výzkumů a šetření, vypovídajících jednoznačně o převaze a oblibě české klasiky jak v repertoáru souborů, tak v jeho reflexi venkovským publikem. Nicméně, skutečnost je to potěšující, neboť svědčí mj. o tom, že venkovské soubory - respektive jejich nejvyšší část - neulpívají na ověřených a "jistých"

titulech, že mají odvahu hledat v oblasti, kterou teprve čeká prověření časem. Ona odvaha je jednou z nezbytných podmínek vpravdě tvořivého přístupu k divadelní práci, který v letošní divadelní sezóně vyústil v první autorský počín ve hře Než opadla voda. Připojme hned, že v počínu velice zdařilém. Přítomnost autorského divadla na půdě středočeské přehlídky venkovských divadelních souborů je bezesporu dokladem pozitivní kvalitativní proměny divadelního organismu, stejně tak i uvedení novinky současného autora souborem z Dolních Křelovic.

I letošní přehlídka ve svých nejlepších výsledcích (Dolní Kralovice, Bystřice u Benešova) ukázala, že dramaturgický výběr a tvořivý přístup mají tu nejužší vazbu s jasnou dramaturgicko-režijní a režijně scénografickou koncepcí, promítající se prostřednictvím práce režijní do práce herecké. Jinými slovy, poučená, uvědomělá, cílevědomá a tvořivá divadelní práce nutně prostupuje všechny základní složky inscenace. Tam, kde některá ze základních složek divadelní tvorby chybí či jí není věnována dostatečná pozornost, dostavuje se inscenační výsledek ve svém celku rozporuplný a ne zcela přesvědčivý. Jsme pak obvykle svědky několika zajímavých hereckých výkonů, které však existují jakoby samy o sobě, bez vztahu k celku, k hlavní myšlence, k inscenačnímu principu. Nemohou existovat ani jinak, není-li např. určen inscenační princip samotnými inscenátory. Nestačí, že je do značné míry obsažen v textové předloze, i takové výsledky práce jsme na přehlídce zaznamenali.

Ve vyostřené podobě, hraničící s oprávněností postupu do krajského kola soutěže, ale také střetající se s etikou divadelní práce, tomu tak bylo u souboru Klicpera SKZ v Sadské. V inscenaci Venclíkových Dušiček aneb Setkání v sádě režisér, přes celkem dobré typové obsazení, nevyložil základní dramatickou situaci, nepostřehl proces, z něhož vyplývá hlavní myšlenka hry a také tuto my-

šlenku inscenací nesdělil. Byli jsme navíc, žel, na soutěžním představení svědky toho, co v práci souborů objevuje již jen vzácně, tj. že vedle dvou hlavních protagonistů, kteří více méně memorují text, existují na jevišti tři epizodní postavy, které nedospěly ani do stadia memorování textu a čtou jej ze sešitu položeného na stole.

Rozporuplného inscenačního výsledku jsme byli přítomni při představení hry amerického autora J. Keselringa Jezinky bezinky souboru ze Sázavy. Brilantní dialogy, situace a nadsázka řemeslně výborného textu padly za oběť zásadnímu nepochopení dramatické předlohy a minutí se v žánru. Ostře vyhrcoená parodie, nesoucí v sobě prvky paradoxu, absurdity a ironie se pozplynula v převážně realisticko-psychologickém herectví prostředím nesmělou snahou o nadsázku a v namnoze nepointovaných situacích. Přemálo bylo platné, že sázavský soubor disponuje širokou škálou technicky vyspělých hereckých osobností, z nichž zaujaly zejména Alena Čtveráčková a Hlana Procházková /čestná uznání/.

K řádově významnějším výsledkům práce dospěly soubory ze Sedlčan, Byšic a Libice n.C. Ani u nich však nelze hovořit bezvýhradně o organickém sepětí volby textové předlohy s dramaturgicko-režijní a režijně scénografickou prací. Také míra tvořivosti odpovídá spíše snaze interpretovat textovou předlohu v rovině odpovídající ověřeným možnostem souborů, než vpravdě tvořivému přístupu, který objevuje další možnosti zvolené látky a inscenátorů samých.

Sedlčanská inscenace Nocí pastýřů působila více jako obraz ze života Jana Jakuba Ryby, než střet nového se starým v jeho složitosti vazeb společenské struktury, zvláště pak jejích ideově a materiálně "pospolitých" substrukturách. Tj. střet, který nabízí možnost promlouvat z jeviště výsostně aktuálně a apelativně. Převaha povinnosti nad rozkrýváním charakterů a vztahů, umírněné

tempo a pravidelný rytmus se staly hlavními zábranami pro vznik účinnějšího divadelního sdělení. To však jsou nároky, směřující k dosahování vyšších cílů divadelního kolektivu ze Sedlčan, který úrovní své práce prokázal, že je na místě takové nároky klást. Z několika zdařilých hereckých výkonů byl udělením čestného uznání oceněn Stanislav Stibor za ztvárnění role Kašpara Zachara. Představení souboru na krajské přehlídce bylo nesporně dobrým vykročením souboru do kvalitativně vyšší etapy jeho činnosti.

Byšická inscenace známé Gasonovy hry Stromy umírají vstoje sdělila přehledně příběh hry i její hlavní myšlenku. Inscenační výsledek zkušeného souboru, jenž má v čele zkušeného režiséra, však neodbytně nastolil otázku, zda by myšlenkové poselství nemohlo být sděleno pregnatněji a bohatěji. Tomu by napomohlo uplatnění principu kontrastu, jenž je v textové předloze imanentně obsažen. Režie tento princip v inscenaci programově neuplatňuje. Není akcentován ani v inscenačním klíči, tím ani ve scénografii, ani ve volbě hereckých prostředků, respektive v dalších složkách inscenace. Ne- přesná a nedůsledná stavba mnoha významných celků způsobuje absenci výraznějších změn rytmu a atmosféry jednotlivých jednání a obrazů. Představení zaujalo pěknými hereckými výkony Ivety Březinové, Stanislava Boba /čestné uznání/, zejména však ztvárněním role Babičky Žofii Drahoňovskou /cena/. Nastudování "Stromů" bylo vybočením byšického souboru ze řady méně inscenovaných her, napsaných výslovně v komediálním žánru. Dramaturgická volba se ukázala jako přínos pro práci a další vývoj tohoto kolektivu. Inscenace se zařadila mezi nejzdařilejší v produkci souboru v posledních letech.

Pohádky z Krakonošovy zahrádky v nastudování souboru z Libice n.C. se objevily na půdě krajských přehlídek již podruhé. Libičtí je uvedli již v listopadu 1986 na Krajské přehlídce inscenací her pro děti v Rakovníku, o níž bylo podrobně v AS již psáno. Od Rakov-

nické přehlídky doznala libická inscenace nesporné pozitivní proměny. Byl krácen a zpřehledněn její začátek, byly odstraněny nelogičnosti v aranžmá a některé cizorodé prvky. Mimo to došlo k výraznému zlepšení herecké práce při ztvárnění většiny postav a celé představení získalo na suverenitě a přitažlivosti. Herecká práce Hany Svobodové v roli Hostinské a Věry Svobodové v roli Káči byla oceněna čestným uznáním. Dobudování správného temporytmu a ostřejší pointování jednotlivých logických celků a písniček by při další práci dovedlo inscenaci k ještě zdražilejšímu výsledku, jenž je mimo to podvázán ne nejvýhodnějším koncepčním řešením. Charakter předlohy nabízí především inscenovat pohádky jako divadlo na divadle. Režisér však zvolil cestu v podstatě iluzivního řešení. Inscenace byla doporučena k využití na národní přehlídce ve Vysokém n.Jiz. jako mimosoutěžní pro dětské publikum.

Nejlepší inscenační výsledky byly pak doporučeny do hlavního programu vysocké přehlídky. Na prvním místě to byly inscenace hry Jiřího Hubače Generálka souboru z Dolních Kralovic a na druhém místě bystrické nastudování hry Než opadla voda.

Ludvík Němec st. motivován hrou A.M.Swinarského Ararat napsal nosnou textovou předlohu pro aktuální burcující sdělení prostředky divadla /cena za autorskou práci/. Zatím co Swinarský líčí známý biblický příběh o potopě světa jako boží trest za lidské hříchy, L.Němec odvíjí příběh z jiného stanoviska. Ne se rozhodne pro stavbu archy ne pro boží vnuktutí, ale pro zjištění, že sousední národ Kainitů připravuje protřžení hrází teplé řeky jako prostředek podrobení si ostatních národů a získání jejich území. Kainité nedomyslí důsledky svého počínání a zničí celou lidskou existenci. Tedy ne bůh, ale lidé jsou strůjci svého bytí. Hra zkoumá postoje a činy těch, kdo katastrofu přežili, a to v době před koncem dlouhé plavby na Noemově arše a v době, kdy se z vod vynořila zpustošená země.

Režisér se spolu se souborem nespokojil s pouhým přetlumočením textové předlohy. Musel překonávat její jistou schematičnost. Vytvořil inscenaci s osobitým názorem a jasným myšlenkovým posláním. Tomu napomohlo dobré typové obsazení, herecké výkony Ludvíka Němce ml. /cena/, Ludvíka Němce st., Marie Neračové /čestná uznání/, ale i dalších. K dobrému výsledku dopomohlo i dobré kostýmní řešení inscenace. Inscenace s sebou nesla i některé problémy. Dílem tkvěly v režijní práci, dílem v práci herecké, dílem ve scénografickém řešení. Nedařilo se zcela vytvářet potřebnou a vždy odlišnou atmosféru jednotlivých obrazů, rezervy byly v přesnějším pointování některých situací, tím trpěl i rytmus inscenace. Jistým problémem se stalo záměrné oproštění se od rekvizit, které však nebylo stejně důsledně dodrženo. Dořešení si vyžadovaly některé prvky scénické výpravy. Uvedené nedostatky jsou namnoze odstranitelné a nikterak nesnižují skutečnost, že se bystřičtí v inscenaci Než opadla voda stali úspěšnými průkopníky tvořivého autorského přístupu mezi venkovskými divadelními soubory kraje.

Odlišným druhem tvořivosti oplývá práce souboru z Dolních Kralovic. Její podstatou je co nejvíce využít jsoucích dispozic souboru a možností tyto dispozice překračovat k službě autorovy hry a sdělení jeho myšlenek. Soubor Hubačovu Generálku inscenuje prostě, jednoduše, bez snahy a vymýšlení jiných gagů než **skýtá** text. Díky zkušenostem režiséra Gustava Bečváře /cena za režii/ i značné části souboru s typem konverzační komedie se v inscenaci daří realizovat plán hry, přesně budovat a pointovat jednotlivé situace a celé scény, udržet účinný temporytmus celé inscenace. Komedií takového typu, jakou je Generálka, si nelze představit bez výrazných hereckých individualit. I ty má soubor k dispozici a plně je využívá. To je však jen část předpokladů dobrého výsledku. Větší díl je třeba připsat pracovitosti a pílí celého kolektivu. Při takovýchto předpokladech může pak docházet v dolno-

kralovickém představení k tomu, že představitel Napoleona Ladislav Kamaryt /cena/ překonává svůj fiziognomický handicap pro svou roli a po rozpačitém začátku nabývá na jistotě, aby ve druhé části ~~hry~~ hry dosáhl nečekaného vrcholu. Působivý herecký výkon předvedla představitelka Josefína Věra Zelenková /cena/. Na velice dobré úrovni byly ztvárněny i všechny ostatní role hry. Adekvátní scénické řešení spíše určuje prostředí, aniž by si kladlo za úkol funkčně řešit intimitu interiéru Napoleona posledního útočiště. V podstatě jedinou výhredou k velice zdařilému inscenačnímu tvaru je zpracování závěru hry, kdy ve snaze vyjádřit její poslání volil režisér odlišné stylizační prostředky. Tyto pak způsobují, že závěr hry nevyznívá zcela přesvědčivě. Soubor z Dolních Kralovic získal cenu za nejlepší inscenaci přehlídky.

XIX. Krajská soutěžní přehlídka venkovských divadelních souborů Středočeského kraje jako celek sice nepřevýšila průměr ročníků minulých. Přinesla však řadu podnětů k zamyšlení a k úvahám o dalších cestách amatérského divadla na venkově. Nejlepší výsledky práce, které bylo možno na přehlídce spatřit, pak přinesly důkaz pozitivního směřování vývoje a ukázaly cestu k smysluplné činnosti venkovských divadelních souborů, k naplňování nejpodstatnějších funkcí amatérské divadelní činnosti.

Milan Strotzer